

Nr 9.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 febr. 1910, kl. 12 m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inskränkning af detaljhandeln med brännvin å landsbygden och i vissa städer.

I en inom Andra kammaren af herrar *Johansson* i Jönköping och *Leander* väckt motion, nr 103, som hänvisats till bevillningsutskottet, har föreslagits, »att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tackes låta verkställa utredning därom, huruvida upplåtandet af annan rätt till detaljhandel med brännvin än tillfällig må kunna förbjudas eller väsentligen inskränkas å landsbygden och i städer, hvilka icke före den 1 januari 1910 inträdt i utöfning af stadsrättigheter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill en sådan utredning kunde föranleda.»

Till stöd härför har i motionen anförts:

»1905 års förordning om försäljning af brännvin och 1907 års beslut om aflösning af vissa privilegierade utskänkningsrättigheter ha förorsakat en betydande nedgång af antalet ställen å landsbygden, där detaljhandel med brännvin idkas.

Försäljningsåret 1904—1905 funnos endast 4 län — Uppsala, Södermanlands, Västernorrlands och Jämtlands — där å landsbygden, köpingar med brännvinsförsäljningsbolag ej inberäknade, ingen ständig rättighet till brännvinsförsäljning var upplåten. Numera, sedan alla dylika rättigheter upphört jämväl inom Kronobergs, Gottlands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Göteborgs och Västerbottens län, har antalet län, där landsbygden på sådant sätt är »torrlagd», stigit till 12. I Öster-

götlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge och Norrbottens län förekomma å landsbygden endast privilegierade rättigheter, sammanlagdt 7 till antalet. I Hallands samt Göteborgs och Bohus län finnas tillsammans 3 klubbrättigheter å landsbygden. I Älfsborgs län är å landsbygden utom 2 privilegierade rättigheter blott en rätt till detaljhandel med brännvin (utskänkning) medgifven. Endast i återstående 4 län — Stockholms, Skaraborgs, Kristianstads och Malmöhus — finnes å landsbygden något större antal brännvinsförsäljningsrättigheter upplåtna. Sålunda finnas:

- i Stockholms län 10 dylika rättigheter, däraf 4 till klubbar,
- i Skaraborgs län 8, däraf en privilegierad och 4 klubbrättigheter,
- i Kristianstads län 18, däraf 7 privilegierade, och
- i Malmöhus län ej mindre än 38, däraf 11 privilegierade.

Från de län, där brännvinsförsäljningsrättigheter å landsbygden blifvit indragna, har man ej sport någon som helst klagan öfver däraf uppkomna olägenheter. I dess ställe har det från flera håll vitsordats, att de minskade tillfällena till brännvinsförtäring varit till ovedersäglig fromma för ordning, nykterhet och välstånd och att äfven personer, hvilka förut å utminuteringslokalerna och krogarna nedlagt större eller mindre del af sin arbetsförtjänst, gifvit till känna sin tillfredsställelse med de ändrade förhållandena.

Anledningen, hvarför i Skåne det ansetts nödigt att så att säga öfversälla landsbygden med brännvinsförsäljningsställen, är svår att inse. Sannolikt har tillräckligt intresse för inskränkning af dessa ställens antal icke förelegat hos de beslutande myndigheterna. Möjligen kan en bättre sakens ordning vinnas, därest s. k. lokalt veto införes. Oss synes dock, att en kraftigare åtgärd härvidlag kan och bör vidtagas, nämligen förbud mot upplåtande å landsbygden af annan än tillfällig detaljhandel med brännvin. Den landsdel, som däraf egentligen skulle drabbas, eller Skåne, har ju så många städer och så utvecklade kommunikationer, att ett dylikt förbud icke kan anses vålla någon svårighet för den brännvinskonsumerande allmänheten att tillfredsställa sitt begär efter spritdrycker, allra minst så länge de i Skåne befintliga 18 privilegierade rättigheterna fortlefva.

Det kunde jämväl ifrågasättas att förbjuda detaljhandeln med brännvin i de småstäder, hvilka i föga annat än namnet skilja sig från stations- eller municipalsamhällen. En sådan åtgärd låter sig dock icke omedelbart vidtagas med hänsyn till dessa städers ekonomi. Det skulle icke heller vara förenligt med rättvisa att låta en del städer bibehålla och en annan del förlora sina inkomster af brännvinshandteringen.

Hvad angår inskränkning i städernas brännvinsförsäljningsrättigheter i allmänhet, blir detta tydligen en senare fråga, som kan upptagas till behandling, först sedan den kommitté, som är sysselsatt med utredning af hithörande ämnen, hunnit afsluta sina arbeten och afgifva sitt betänkande.

Det finnes emellertid en stad, Tidaholm, med rättigheter från den 1 januari 1910, hvarest någon brännvinshandel förr icke någonsin eller åtminstone icke under de senaste årtiondena förekommit. Flera andra förutvarande köpingar och municipalsambällen ha äfven sökt och flera torde — särskildt för undslippande af vägunderhåll — komma att söka stadsrättigheter, och sannolikt är väl, att åtminstone en del af dessa ansökningar komma att bifallas. Någon anledning att låta sådana nytillkommande städer komma i åtnjutande af högre andel af brännvinsförsäljningsmedel, än som tillkommer landtkommuner, torde endast förefinnas, om den nya staden utgjorde en af de köpingar, hvilka omförmälas i näst sista stycke af öfvergångsbestämmelser i 1905 års brännvinsförsäljningsförordning; i sådant fall synes en nytillkommen stad böra åtnjuta del af brännvinsförsäljningsmedlen i likhet med annan stad intill den 1 januari 1926.»

Hvad först beträffar motionärernas förslag, i hvad detsamma afser frågan om rätt till detaljhandel med brännvin å landsbygden, vill utskottet erinra, hurusom lagstiftningen i berörda afseende genom antagandet af den nya brännvinsförsäljningsförordningen undergick en väsentlig förändring, i det att samtidigt med att gästgifverierna frantogs rätten till utminuterung det tilläts, att jämväl å landsbygden bolagsinstitutionen skulle få komma till användning. De farhågor, som vid frågans behandling inom Riksdagen uttalades för att bolag framdeles skulle komma att i större omfattning inrättas på landsbygden, synas emellertid, såsom också framgår af motionen, icke i det stora hela hafva bekräftats. Vid sådant förhållande och då icke heller i öfrigt några skäl förebragts för en förändrad lagstiftning uti nyss berörda afseende, har bevillningsutskottet ansett sig böra afstyrka motionärernas framställning i denna del.

Vidkommande härefter förslaget, såvidt detsamma afser de i motionen åsyftade stadssambällena, tala enligt utskottets mening goda skäl för en utredning i den riktning motionärerna föreslagit. Det är nämligen uppenbart, att, då Riksdagen förlidet år uttalat sig för en utredning i syfte att minska det allmännas beroende af rusdrycksmedlen, det icke kan vara lämpligt, att ifrågavarande sambällen, hvilka, innan de erhållit sina stadsrättigheter, icke åtnjutit större andel af brännvinsmedlen än öfriga lands-

Utskottet.

kommuner, skulle beredas tillfälle att erhålla den öfriga städer tillförsäkrade andel i samma medel, hvarvid det följaktligen icke vore uteslutet, att de på grundvalen häraf ordnade sin ekonomi. För att, såsom motionärerna ifrågasatt, inom dessa samhällen förbjuda allt annat upplåtande af rätt till detaljhandel med brännvin än tillfälligt och hvarigenom de skulle komma i sämre ställning än förut, då de tillhörde landsbygden, synas dock svårligen kunna förebringas skäl. Då emellertid, som känt, en kommitté blifvit af Kungl. Maj:t tillsatt med uppdrag att verkställa den ofvan omförmälda, af Riksdagen begärda utredningen, läser det vara att förvänta, att äfven nu föreliggande fråga kommer att blifva föremål för behandling inom kommittén, äfvensom att, därest en provisorisk lagstiftning i ämnet skulle anses vara af omständigheterna påkallad, kommittén icke torde underlåta att därom hos Kungl. Maj:t göra särskild framställning. Att under sådana förhållanden aflåta någon särskild skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t synes utskottet icke vara erforderligt och har utskottet därför icke heller velat tillstyrka motionen uti nu ifrågavarande del.

Bevillningsutskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inskränkning af detaljhandeln med brännvin å landsbygden och i vissa städer icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 februari 1910.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Herrar *Cavalli*, friherre *Trolle* och *J. Bromée* i Billsta hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.